

Monumenten: Aanwijzingscriteria

13 juni 2017

Monumenten: Aanwijzingscriteria

Inhoudsopgave

1. Aanwijzingsbeleid voor gemeentelijke monumenten in Oldenzaal	3
1.1 Algemeen	3
2. Aanwijzingscriteria	5
2.1 Criteria gemeentelijke monumenten	5
2.2 Waardering	6
2.3 Onderzoekskosten	6
2.4 Procedure en bescherming	6
2.5 Voorstel	7

1. Aanwijzingsbeleid voor gemeentelijke monumenten in Oldenzaal

1.1 Algemeen

Cultureel erfgoed is niet alleen van belang voor ons historisch besef en onze gezamenlijke identiteit, maar draagt ook bij aan de uitstraling en beleving van de stad Oldenzaal, denk bijvoorbeeld ook aan de aantrekkingskracht met betrekking tot de groter wordende vrijetijdseconomie en een aantrekkelijker vestigingsklimaat.

De waarde die aan cultureel erfgoed wordt toegekend is in de loop der tijd veranderd. In het verleden is ook in Oldenzaal veel opgeofferd voor wat de vooruitgang werd genoemd. Tegenwoordig bestaat er een groter bewustzijn met betrekking tot het belang van het behoud. Het behoud van een monument is niet alleen het belang van de eigenaar/bewoner maar ons aller belang voor nu en latere generaties. Monumenten zijn belangrijk voor het vertellen van het Verhaal van Oldenzaal voor zowel de huidige als nieuwe bewoners en bezoekers.

De gemeente c.q. het college kan uit eigen beweging of op verzoek van een belanghebbende, besluiten een object aan te wijzen als gemeentelijk monument.

De criteria voor het aanwijzen van objecten als gemeentelijk monument zijn nog niet officieel door het college vastgelegd. Bij de waardebeoordeling hanteert Het Oversticht de algemeen gehanteerde criteria. Deze criteria worden door het college overgenomen bij de besluitvorming. Ten einde een eenduidig en voor iedereen inzichtelijk toetsingskader te bieden voor de aanwijzing van gemeentelijke monumenten wordt in de kadernota cultureel erfgoed 'Terug naar de Toekomst' 2014-2018 voorgesteld de aanwijzingscriteria officieel vast te stellen.

Bij deze wordt voorgesteld om de gebruikelijke toetsings- en waarderingscriteria voor aanwijzing tot gemeentelijk monument formeel vast te stellen.

Het aanwijzen als gemeentelijk monument heeft juridische gevolgen voor het pand. Zo is voor een wijziging van het pand een omgevingsvergunning voor de activiteit monument nodig waarbij wordt beoordeeld of de monumentale waarden van het pand behouden blijven. De aanwijzing schept echter ook (financiële) verplichtingen denk daarbij alleen al aan de instandhoudingsplicht. In het algemeen zal het object meer onderhoud vergen dan een regulier pand van recentere datum. De gemeente stelt tot nog toe geen middelen beschikbaar voor enige tegemoetkoming in de instandhouding van een gemeentelijk monument.

Gelet op het belang dat de maatschappij hecht aan het behoud van cultuurhistorische panden is het redelijk om de eigenaren enigszins tegemoet te komen in het onderhoud van het pand. Bij dezen wordt dan ook voorgesteld om ten behoud van gemeentelijke monumenten een subsidie aan de eigenaren te verstrekken voor onderhoud en/of restauratie werkzaamheden.

2. Aanwijzingscriteria

2.1 Criteria gemeentelijke monumenten

Onderstaande toetsingscriteria worden door Het Oversticht en ook door het college bij de waardebeoordeling gehanteerd en zijn grotendeels ontleend aan de criteria zoals die zijn opgesteld door de Rijksdienst voor de Monumentenzorg in de jaren negentig voor het MonumentenSelectieProject (MSP). Sindsdien worden deze criteria algemeen toegepast in de monumentenzorg.

Architectuurhistorische waarden

- Het object/ complex is een goed voorbeeld van een bepaalde bouwstijl en/ of bouwtechniek, al dan niet met plaatselijke variaties;
- Het object/ complex is een goed voorbeeld van het oeuvre van een architect, bouwmeester of kunstenaar en neemt een belangrijke plaats in binnen de plaatselijke, regionale of landelijke architectuurgeschiedenis;
- Het object/ complex is van belang vanwege hoogwaardige (esthetische) kwaliteiten van het ontwerp in het exterieur en/ of interieur(onderdelen), zoals gave verhoudingen en/ of een goede, bijzondere of zeldzame detaillering in vormgeving;
- Het object/ complex is van belang vanwege bijzonder en/ of zeldzaam kleur-, materiaalgebruik en/ of ornamentiek;
- Het object/ complex heeft een bijzonder en/ of zeldzaam interieur of bevat bijzondere en/ of zeldzame onderdelen in het interieur;
- Het object/ complex is van belang vanwege een constructiewijze die historisch is overgeleverd of vernieuwend is voor de tijd van ontstaan (innovatieve waarde/ pioniersfunctie);
- Het object/ complex of onderdelen hiervan bezit(ten) bouwhistorische waarde.
- Het object/ complex is van belang vanwege de architectonische gaafheid van ex- en/ of interieur.

Cultuurhistorische waarden

- Het object/ complex is van belang vanwege een plaatselijk, regionaal en/ of landelijk historisch gegeven, zoals bekende bewoners, beroepen, bijzondere activiteiten;
- Het object/ complex is van belang vanwege zijn bestemming, die verbonden is met bijvoorbeeld (een) sociaalhistorische, sociaaleconomische en/ of religieuze ontwikkeling(en);
- Het object is van belang vanwege zijn verschijningsvorm, dat verbonden is met bijvoorbeeld (een) sociaalhistorische, sociaaleconomische, technische of religieuze ontwikkeling(en);
- Het object/ complex is van belang als goed en/ of zeldzaam voorbeeld van (een) technische, functionele en/ of typologische ontwikkeling(en);
- Het object/ complex is van belang vanwege een constructiewijze die historisch is overgeleverd of vernieuwend is voor de tijd van ontstaan (innovatieve waarde/ pioniersfunctie);
- Het object/ complex of onderdelen hiervan bezit(ten) kunsthistorische waarde.

Stedenbouwkundige waarden

- Het object heeft ensemblewaarde vanwege de functioneel-ruimtelijke relatie tussen de onderdelen van een groter geheel (complex), dat van plaatselijk, regionaal of landelijk belang is;
- Het object/ complex is onderdeel van een historisch gegroeid stedelijk/ landschappelijk gebied en speelt daarin een beeldbepalende rol;
- het object/ complex is van belang vanwege de duidelijke relatie van het object/ complex met de wijze van (historische) verkaveling/ inrichting en/ of voorzieningen;
- Het object/ complex is van bijzondere betekenis voor het aanzien van een streek, stad, dorp of wijk;
- Het object/ complex is van belang vanwege de historisch-ruimtelijke relatie met groenvoorzieningen, wegen, wateren en/ of bodemgesteldheid;
- Het object/ complex is onderdeel van een belangrijk stedenbouwkundig/ landschappelijk concept;
- Het object/ complex is van belang vanwege het zichtbaar houden van het werk van een bekend stedenbouwkundige of landschapsarchitect;
- Het object/ complex heeft een zeldzaamheidswaarde qua aanleg, structuur en relatie met de omgeving;

- Het object/ complex is van belang in relatie tot de structurele en/ of visuele gaafheid van de stedelijke, dorpse of landschappelijke omgeving.

Gaafheid

- Het object/ complex is in exterieur en/of interieur gaaf behouden gebleven in hoofdvorm detailering, situering en materialisering;
- Het object/ complex is van belang vanwege de hoogwaardige kwaliteit van de samenstellende onderdelen van het object/ complex;
- Het object/ complex is van belang in relatie tot de structurele en/of visuele gaafheid van de Omgeving.

Zeldzaamheid

- Het object/complex is zeldzaam binnen de regio/stad;
- Uitzonderlijk belang van een van de bovengemelde criteria

2.2 Waardering

Het Oversticht hanteert het uitgangspunt dat een object aan minimaal vier van vijf toetsingscriteria moet voldoen om in aanmerking komen voor aanwijzing als gemeentelijk monument. Voorts dient er sprake te zijn van een minimale totaalscore van 7 punten waarbij per criterium maximaal 3 punten kan worden gescoord; redelijk 1 punt, hoog 2 punten en zeer hoog 3 punten. In sommige gevallen is het ook mogelijk dat slechts op drie criteria uitzonderlijk hoog wordt gescoord waarbij dus de totale score hoger dan 7 is.

2.3 Onderzoekskosten

Aan de aanwijzing tot gemeentelijk monument ligt een zogenaamde redengevende omschrijving ten grondslag. Die redengevende omschrijving behelst een waarde stellend onderzoek aan de hand van de criteria en waardering zoals benoemd in de paragrafen 2.1. en 2.2.

Het Oversticht adviseert de gemeente in de regel over de waardering van beoogde monumenten. Op basis van een indicatie van de Monumentenraad zouden zo'n 30 tot 40 panden in aanmerking kunnen komen voor een waarde stellend onderzoek. Naar verwachting zullen de totale kosten daarvan rond de €90.000 liggen. Een gefaseerd onderzoek ligt gelet op de kosten en inzet van personeel voor de hand.

2.4 Procedure en bescherming

De procedure tot aanwijzing als gemeentelijke monument en de bescherming daarvan is geregeld in de erfgoedverordening 2010.

De huidige wetgeving maakt het ook mogelijk om de beschermende regelgeving op te nemen in een bestemmingsplan en/of het toekomstige omgevingsplan.

In de bestaande Oldenzaalse praktijk zijn de bestaande rijks- en gemeentelijk monumenten evenals een groot aantal karakteristieke/beeldbepalende panden opgenomen met daaraan (beperkte) regelgeving.

Het uitsluitend opnemen van monumenten in het bestemmingsplan c.q. het omgevingsplan heeft als nadeel dat bij elke toekomstige aanwijzing van een monument het betreffende bestemmingsplan/omgevingsplan moet worden aangepast.

Zowel de procedure via de erfgoedverordening als de bestemmingsplanprocedure staan open voor het indienen van zienswijzen.

Vooralsnog is er dan ook onvoldoende aanleiding om de huidige praktijk van beschermen en aanwijzen te veranderen dus aanwijzen en beschermen op grond van de erfgoedverordening en de betreffende monumenten t.z.t. opnemen bij actualisaties van bestemmingsplannen/omgevingsplannen.

2.5 Voorstel

Voorgesteld wordt om de toetsingscriteria zoals benoemd in 2.1 vast te stellen.
Om in aanmerking te komen als gemeentelijk monument:

- a. Het object dient te voldoen aan minimaal vier van vijf toetsingscriteria en waarbij sprake dient te zijn van een minimale totale score van 7 punten met maximaal 3 punten per criterium; of
- b. Het object dient te voldoen aan drie van de vijf criteria waarbij de totale score acht punten of hoger is.

Bezoekadres Ganzenmarkt 1
Postadres Postbus 354
7570 AJ Oldenzaal
Telefoon (0541) 58 81 11
E-mail info@oldenzaal.nl
Internet www.oldenzaal.nl